

Autor: Pere Monràs. Fundació Cercle pel Coneixement

Data: 14 d'octubre de 2005

Els valors de sempre: crear i repartir. Però, ho hem de fer com fins ara? La Unió Europea no pot desentendre-se'n

A propòsit de les reflexions que fem sobre l'Estat del Benestar a Europa

El "Real Instituto Elcano de Estudios Internacionales y Estratégicos", acaba de presentar un informe "*dedicado a presentar diversas propuestas concretas acerca de cómo podrían emplearse de forma constructiva los próximos meses para ayudar a la Unión a recuperar la legitimidad y confianza ante los ciudadanos, involucrándoles activamente en el debate sobre asuntos europeos*"¹.

També entre nosaltres els líders mes lúcids i els centres d'estudis o think tanks, com el creat per el president Pujol (<http://www.jordipujol.com>), veuen amb preocupació l'escassa importància que es dona a la nostra pertinença a Europa i la lectura que els ciutadans fan especialment sobre el camí a emprendre en qüestions tan sentides com la de l'Estat del Benestar.

Sembla, i ara ja es diu, que falta projecte europeu i només surten les pors i amenaces del que es podria perdre en drets i benestar conquerits. En definitiva, no es parla de quin es el valor afegit que la Unió Europea aporta en termes polítics i socials a la resta del món. Fins a cert punt ens atrevim a dir que es lògic aquest pensament, quant no es deixa de parlar dels retalls a fer, com la única solució.

La millor connexió que pot establir-se de nou entre els ciutadans d'Europa seria veure clar que és hora de tornar a fonamentar els dos eixos claus de les preocupacions sentides (però potser poc explicitada) que es tenen:

La primera, la que en diem la sostenibilitat de l'Estat del Benestar. Europa és l'exemple més clar en el món sencer de justícia social. Suggerim però, no fer trampa i situar la reflexió en termes de societat global i de solidaritat mundial. Afrontar reformes de polítiques socials per no sentir cap amenaça en relació a la seva perdurabilitat, ha de significar un repte molt seriós per tal de fer-ne un model exportable arreu. Si no ho pensem des d'aquesta perspectiva estem parlant d'una solidaritat per uns quant a costa de molts. O no?

En segon lloc, la generació d'una política econòmica d'alt valor afegit que

---

1. (<http://www.realinstitutoelcano.org/quienesquien.asp> Área: Europa - ARI N° 116/2005. 26/9/2005)

permeti disposar de la riquesa necessària per a mantenir, desenvolupar i millorar aquest benestar, esdevé no un luxe, si no un repte de responsabilitat per a les futures generacions i en definitiva pels nostres fills, si no ja per a nosaltres mateixos, vist el diagnòstic de competitivitat en que es troba Espanya².

És obvi que l'ordre és l'invers, ja que no hi ha distribució sense generació de riquesa, però no es aquesta la prioritat que ara regeix en l'opinió general, impregnada d'un pensament emocional i profundament conservador que només mira pel que té i la por a perdre-ho.

Quin és el lligam que ens podria permetre repensar en termes del segle XXI aquests tant vells i a la vegada tan nous conceptes. Els debats i canvis del darrer segle han sentenciat que el mercat és el creador de riquesa i que l'estat ha de ser el distribuïdor dels excedents, via polítiques fiscals (la convicció de que és així, és global, excepte en algunes dictadures d'esquerres i de dretes que deixen el mercat en mans dels que estan en les cadires del poder).

Mentre el món nord-americà, anglosaxó i els països nòrdics en un sentit ampli (USA, Gran Bretanya, països escandinaus, nord europeus i centre europeus de l'est, Austràlia...) i alguns del sud-est asiàtic (Corea del Sud...) ocupen ja el rànquing més avançat en tecnologia i economia del coneixement, altres com l'Europa Central suporten la feixuga càrrega de com plantejar als seus ciutadans que no és bo estirar més el braç que la màniga, i que d'allà a on no n'hi ha, no en pot rajar. No parlarem però en aquesta reflexió tant d'aquesta evidència, si no de la que indica com s'afronten les polítiques del benestar.

Emmarcar-ho ens fa posar com a referent l'aforisme del pensador alemany E. Kant: "Ningú pot saber millor que jo mateix el benestar que a mi em convé".

Sota aquest principi hauríem d'anar donant voltes a les nostres reflexions sobre l'Estat del Benestar. Destacariem en la reflexió, el camí que ja estan fent els nòrdics i en especial Suècia com bé explica el president Pujol en el seu article. Informes, ben lúcids, assenyalen amb precisió el caràcter de les reformes un cop vistes les conseqüències d'una funció distributiva a càrrec de l'Estat en totes i cada una de les funcions: finançament, assegurament, gestió i provisió de serveis.

Altres vies, les anomenades terceres vies de Blair a Gran Bretanya o d'altres, hauríem d'acceptar que resten presoneres d'una concepció del bé públic, que segresta als ciutadans a la categoria d'éssers inferiors amb insuficiència per governar-se, i necessitats tots ells de que èlits polítiques decideixin en nom seu el que els convé. Com diu CRB (sic) "...les terceres vies pretenen conciliar el que és inconciliable: la llibertat i la coacció".

---

2. Veure informe Report 2005-2006 de Competitivitat del WEF.

Finalment uns darrers, pensen que no passa res i que la bossa de distribuir mai s'acabarà o que en tot cas sempre es podrà espoliar, legalment, més del que ja és. No hauríem d'acceptar, que els reptes a resoldre no tenen les solucions que fins ara aplicàvem?, i acceptar també que necessitem altres eines per resoldre aquesta complexitat i diversitat actuals?

Posem exemples: La sanitat mateixa, no estarem equivocant la sintonia? no és escandalosament simple, pensar que el tema és la insuficiència financera? No és un artifici trampa parlar de si el sistema és públic o privat?, o treure a reluir dades comparant els Estats Units o Espanya?comparar què?. Millor convinguem que els martells (llegim pressupostos) sols serveixen per a clavar claus, (acompliment i assegurament de responsabilitats administratives i no de resultats) i que hauríem d'entrar en un altre debat. No ens seria millor, entrar en el debat de com construir un model més segur que no s'alimenti de les utopies fallides del "tot per a tots i per igual, i ara" (apostant a la fal·làcia d'igualar el que és diferent en comptes de promoure l'equitat universal). O pensar lúcidament en models fonamentats en la imperfecció inevitable de la realitat d'un "tot el possible, per als més necessitats? És a dir, passar de la protecció social a la gestió del risc social.

Ja que moltes vegades veiem les coses per un efecte mirall, podríem preguntar-nos: sortiríem guanyant si l'alimentació i la nutrició dels ciutadans, fos feta per un sistema de seguretat social alimentària, un diguem-ne sistema nacional de nutrició amb finançament per bons de l'estat, menjadors estatals i cuines públiques? ...i, òbviament amb llistes d'espera?

El futur que podríem desitjar si penséssim com construir-lo per a l'any 2020, potser ens podria posar en evidència fal·làcies que estem creient que són dogmes i que ens fan renunciar a beneficis que avui no sabem com aconseguir, i que ens fan mantenir el nostre vell temor a perdre el que tenim i no cercar com construir el que desitgem.

Un comentari llegit en un web log sobre aquest debat em va impressionar per la seva simplicitat. El recupero, agafant-me a la meva poca memòria. Venia a dir:

La sanitat, com l'alimentació, l'habitatge, l'educació..., són necessitats bàsiques d'una comunitat. Per tant són fonts inesgotables de negoci. La qüestió és impedir que els ciutadans les gestionin directament. Perquè s'acabaria el negoci. Per a quan la democràcia?

Però aquesta reflexió no voldria que quedés en crítica, si no en proposta i a nivell genèric en suggereixo dues:

La primera: Convencem-nos que és imprescindible tenir potents sectors socials, ja veurem a la Xina que passa, desenvolupar-los, com el nostre país, mantenir-los com a la majoria de països europeus, i millorar-los, com als Estats

Units i altres, però fem-ho trobant per a cada funció el millor agent. I aquí la pregunta és: els millors agents provisors de serveis són els centres de règim funcional?, o els millors agents gestors de serveis són la norma i el procediment de l'administració, o que el millor agent expert en assegurement és l'Estat ?

La segona: Amb l'economia de consum, ara ja podem dir consumista, es poden resoldre aquestes qüestions? Els exemples més capdavanters d'arreu (països anglosaxons, nòrdics, i altres) estan assajant altres vies, especialment l'enfocament cap als valors de la societat i l'economia fonamentades en el coneixement. Així es van creant clústers de les tecnologies de la salut i el benestar aplicades als serveis. I si són bons i necessaris, poden desenvolupar-se sense estar al mercat plenament? És que l'efectivitat i la qualitat són valors possibles fora d'un marc de **coompetència** (cooperació més competència)? En definitiva, sense assumptió de riscos és possible crear i generar valor afegit? No hauríem de dir-nos i repetir-nos que la societat que no assumeix riscos és una societat morta?

Acabem amb el que dèiem al començar: si no generem, poc repartirem. Però entenguem-nos bé, només serà possible si generem economia del coneixement, que és qualsevol sector econòmic que impulsi el talent i la creativitat de la seva gent, i per altre banda si repartim la gestió del risc i la responsabilitat individual davant del risc, fugint del proteccionisme, dolent tant econòmicament com socialment.

El gran valor de la societat i de l'economia del coneixement és que es fonamenta plenament i per primera vegada en el cervell, cervell que totes les persones tenim, podem fer servir i podem desenvolupar. Cada cop més el cervell és la força productiva primera i la democratització possible del coneixement aconseguida en l'estat del benestar i amb les tecnologies a l'abast, podrà donar-nos les respostes que ara no tenim.